

Harrumph aargh!

**LENKA
KAPSOVÁ**

překladatelka

ZTRACENÍ V JAZYCE

Harrumph! Právě tohle slovo nedávno odstartovalo mou zábavnou pátrací akci v oblasti citoslovcí. Pronesla ho postava v současném americkém románu a já pro jistotu otevřela slovník. Řekli byste, že jde o nějaké zaklení? Kdepak, *harrumph* znamená „významně si odkašlat (abychom dali najevo nesouhlas)“ – asi jako naše *ehm, ehm*. Hned jsem si začala zkoušet nahlas „harrumphovat“. Několikátý pokus se zřejmě podařil – manžel se přišel odvedle zeptat, co se mi stalo.

Při pátrání na webu jsem objevila dosud neznámé zdroje, které sestavují jazykoví nadšenci. Nejsou systematické a někdy obsahují chyby, ale jejich výhodou je pružnost, aktuálnost a často zábavnost. Tak se dají najít i slovníky anglických citoslovcí – seznamy s „překladem“, příkladem věty a definicí. Vzpomněla jsem si na komiksové bubliny, ve kterých jsme jako děti obdivovali výkřiky typu „AARGH!“ (jmenuje se tak ostatně i český komiksový časopis). Jde o zlostné zavřčení – ale přepište ho do češtiny...

Zkuste si třeba sentimentální dojetí: Nakloňte hlavu

k rameni a vydechněte:

„Ó... to je
sladké
štěňátko!“

Některé seznamy obsahují skoro stovku anglických citoslovcí – a to jde pouze o citoslovce jako taková (interjekce, tedy výkřiky a zvolání vyjadřující emoce), ne o slova zvukomalebná (onomatopoeie), která imitují zvuky, v češtině například *břink* nebo *prásk*. Fascinující je nejen jejich množství, ale také existující nuance a schopnost angličtiny foneticky je vyjádřit. Posuďte sami:

Například takové *aww* (vyslovte ó) má v angličtině celou škálu významů. Za prvé – sentimentální dojetí. Nakloňte hlavu k rameni a s našpulenou pusou vydechněte: „Ó... to je sladké štěňátko!“ Když ale nakrčíte obočí a nos a přidáte hrdelní tón, je z toho: „Ó... to ale muselo bolet!“ A ještě pozor: neplést s *oh* (ach tak, vyslovte ou)!

Některá anglická citoslovce jsou do češtiny prakticky nepřeložitelná – tak třeba *duh* („otrávenost nad něčím hloupým“) nebo *gah* („podráždění, zoufalství“). Jiná se do češtiny zase nedají srozumitelně přepsat – lámala jsem si hlavu nad *tsk-tsk* (varianta *tut-tut*), až mi podle příkladu „*Tsk, tsk, už jde zase pozdě do práce*“ došlo, že jde o nesouhlasné zamlaskání jazykem, obvykle doprovázené zdviženým obočím a pohoršeným vrtěním hlavou (zkuste si to).

Zajímavé významové nuance mají například *oops* (ups) a *uh-oh* (a-ou). *Oops* proniká i do češtiny a v hlášce Googlu je roztomile přeloženo jako „jejda!“. Vyjadřuje překvapení a omluvu, že se něco nepovedlo, zatímco *uh-oh* je výraz tušení, že se vbrzku něco semele – odpovídá zhruba českému „a jéje!“ („Uh-oh, v domě je medvěd“).

Pozoruhodné je přiřčení některých citoslovcí určitým skupinám – tak třeba výkřik úžasu *whoa* (wou) patří v popkultuře kuřákům marihuany a radostné výsknutí *yee-haw* (jí-hó) zase kovbojům, na rozdíl od všeobecného *yahoo* nebo *yip-pee*. *Oi* nebo *oy* je typicky židovské bědování. Pištivé výkřiky jsou vyhrazeny děvčatům – *eek* (ík) je volání o pomoc, *eep* (íp) výraz překvapení. Vtipné je *muahaha* s definicí „triumfální smích padoucha“. A co víc, svoje citoslovce mají dokonce i někteří dostatečně výrazní jedinci – jestlipak víte, komu patří *d'oh* (dou)? Homeru Simpsonovi, který ho používá, když se něco po... Na YouTube lze dokonce najít video, v němž někdo sestříhal všechny situace, kdy Homer tento výkřik použil.

Oops! Právě jsem přesáhla počet slov pro tento sloupek, tak musím končit, aby si paní editorka neodkašlala: *Harrumph!*